

**Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych
na lata 2019 – 2024
DOMINO IV**

Wstęp

Niepełnosprawność jest szerokim zjawiskiem, które za względu na zmiany demograficzne, dotyczy coraz większej części populacji. Zgodnie z modelem funkcjonalnym, przedstawionym w dokumencie Światowej Organizacji Zdrowia (2001) niepełnosprawność określana jest jako ograniczenie lub brak możliwości prowadzenia aktywnego życia w sposób typowy dla człowieka sprawnego będącego w tym samym wieku i tej samej płci. Szacuje się, że niepełnosprawny jest co ósmy Polak (GUS, 2011).

To ograniczenie sprawności może wynikać z różnych problemów medycznych, na podstawie których wyróżnia się kilka rodzajów niepełnosprawności:

- ruchową
- intelektualną
- narządów zmysłów
- choroby przewlekłe.

Nie istnieje jedna, powszechnie uznana definicja niepełnosprawności. W Polsce stosowane są co najmniej dwie definicje dotyczące osób niepełnosprawnych. Pierwsza z nich to definicja wynikająca z przepisów prawa i dotycząca prawnej podstawy kwalifikacji do grupy osób niepełnosprawnych. Natomiast druga, ujmuje nie tylko osoby niepełnosprawne prawnie, ale również osoby, które co prawda orzeczenia nie posiadają, lecz deklarują, że mają ograniczenia w wykonywaniu wybranych czynności (tzw. niepełnosprawność biologiczna).

Niepełnosprawność prawna jest orzekana przez różne instytucje i dla różnych celów. W ramach obowiązujących uregulowań prawnych obecnie funkcjonują dwa systemy orzecznictwa (uregulowane odrębnymi ustawami): dla celów rentowych – orzecznictwo rentowe prowadzone przez ZUS oraz dla celów pozarentowych – orzecznictwo prowadzone przez powiatowe/wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności. Ten dualizm orzecznictwa powoduje brak podstaw do rzetelnej i wiarygodnej informacji o tym, ile osób w Polsce faktycznie posiada prawne orzeczenie o niepełnosprawności.

Na mocy prawa, posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez uprawnione organy kwalifikuje daną osobę do grupy niepełnosprawnych prawnie i daje podstawę do ubiegania się i korzystania ze specjalnej pomocy, ułatwień i przywilejów, jakie przysługują tej zbiorowości (np. zasiłek pielęgnacyjny, turnusy rehabilitacyjne czy bezpłatne miejsca parkingowe).

Niepełnosprawność biologiczna informuje jedynie o subiektywnej deklaracji osoby, że ma ograniczoną zdolność wykonywania określonych czynności.

Wynika z tego, że poczucie niepełnosprawności nie zawsze idzie w parze z posiadanym dokumentem orzekającym o niej. Każdy człowiek na przestrzeni swojego życia przechodzi okresy, w których krótkotrwale spełnia kryteria niepełnosprawności. Każdy z nas, czasowo

lub na stałe, może stać się osobą niepełnosprawną.

Kreowanie lokalnej polityki na rzecz osób niepełnosprawnych stanowi ważne i obligatoryjne zadanie władz samorządowych. Rolą samorządu terytorialnego jest stworzenie warunków do aktywnego oraz pełnego życia dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od ich kondycji psychofizycznej.

Założenia programów wsparcia dla osób niepełnosprawnych powinny obejmować zarówno bezpośrednio oddziaływanie na ograniczenia (m.in. przez rehabilitację), jak i oddziaływanie poprzez środowisko w którym żyją (niwelowanie barier fizycznych i społecznych). Równie ważne jest kształtowanie społeczeństwa zintegrowanego czyli otwartego na różnorodność jego członków.

Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Domino IV na lata 2019-2024 powstał w celu podniesienia jakości życia osób niepełnosprawnych w Jeleniej Górze, poprzez zwiększenie ich udziału we wszystkich sferach życia. Program stworzono w oparciu o analizę doświadczeń z realizacji poprzednich edycji DOMINO oraz przy współdziałaniu podmiotów zaangażowanych w kształtowanie systemu pomocy dla osób niepełnosprawnych w naszym Mieście.

Niepelnosprawnosc w Jeleniej Górze – diagnoza

Dane statystyczne

Istnieje istotny problem z pozyskaniem jednorodnych pod wzgledem metodologicznym danych dotyczacych osob niepełnosprawnych w Polsce. Niejednorodnosc wynika z rónnego definiowania niepełnosprawności w poszczególnych badaniach. Zróznicowanie to odnosi się zarówno do definicji niepełnosprawności biologicznej, jak też określania niepełnosprawności prawnej.

W Polsce pełne dane dotyczace osob niepełnosprawnych prawnie i biologicznie zbierane są w ramach przeprowadzanych co 10 lat narodowych spisów powszechnych. Ostatnie takie badanie było wykonywane w roku 2011 w ramach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Wstępne dane dotyczace osob niepełnosprawnych udostępniono w drugim półroczu 2012. W 2013 roku opublikowano dane ostateczne.

W opracowaniu niniejszym przedstawiamy dane dotyczace osob niepełnosprawnych w Jeleniej Górze pochodzace z kilku źródeł:

- Narodowy Spis Powszechny 2011.
- Dane ewidencyjne ludności Miasta Jelenia Góra.
- Dane z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności.
- Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Jeleniej Górze.

Takie ujęcie pozwala w miarę możliwości rzetelnie przedstawić dane ilościowe dotyczace osob niepełnosprawnych w mieście.

Narodowy Spis Powszechny z 2011 r.

Dane pochodzace z NSP 2011 r. wskazują, że udział osob niepełnosprawnych w populacji Jeleniej Góry jest większy o blisko 5 pkt procentowych w porównaniu z danymi dla całego kraju. Jest także większy o prawie 4 pkt procentowe w porównaniu z danymi województwa dolnośląskiego.

Tabela nr 1. Udział osob niepełnosprawnych w populacji.

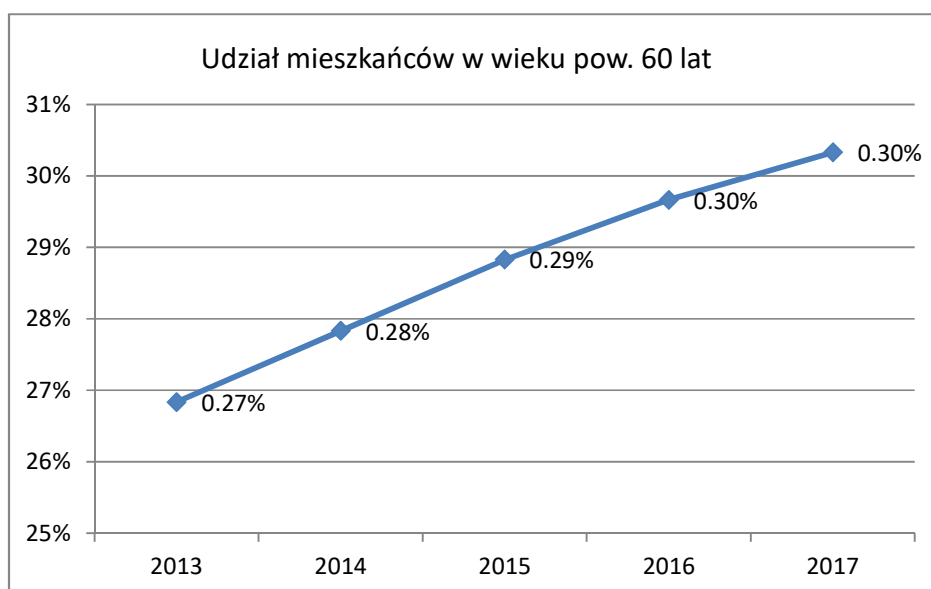
Obszar	Ludność ogółem	Niepelnosprawni	Udział osob niepełnosprawnych w populacji
Polska	38 511 824	4 697 048	12,20%
Dolny Śląsk	2 915 241	383 758	13,16%
Jelenia Góra	83 860	14 339	17,10%

Źródło: Wyniki NSP2011. <http://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2011/nsp-2011-wyniki/>

Dane ewidencyjne ludności w Jeleniej Górze

Prognozy dla Polski przewidują systematyczny wzrost liczby osób powyżej 60 r.ż. Dane ewidencyjne ludności Jeleniej Góry z lat 2013 - 2017 również wskazują na sukcesywny wzrost ilości osób powyżej 60 r.ż. – na koniec 2017 r. odsetek mieszkańców Jeleniej Góry po 60 r.ż. przekroczył 30 %.

Tendencja ta jest istotna w kontekście próby oceny sytuacji osób niepełnosprawnych z uwagi na naturalną korelację między niepełnosprawnością a wiekiem. Dodatkowa okoliczność przemawiająca za uwzględnieniem tej grupy mieszkańców w działaniach skierowanych do osób niepełnosprawnych to naturalne zjawisko obniżenia sprawności fizycznej wraz z wiekiem i konieczność dostosowywania infrastruktury miejskiej także dla tej grupy mieszkańców.

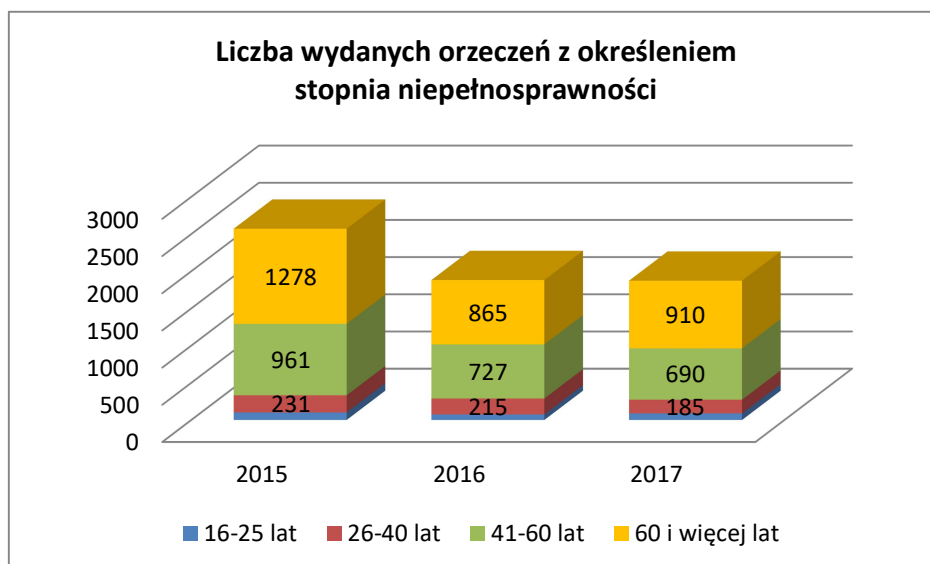
Wykres nr 1. Źródło: Ewidencja ludności Jeleniej Góry. Dane Urzędu Miasta Jelenia Góra

Dłuższe życie nieuchronnie wiąże się z pogorszeniem sprawności zarówno fizycznej, jak i psychicznej. Oczywiście problem niepełnosprawności nie dotyczy tylko osób starszych. Może on wystąpić także wśród osób bardzo młodych, a nawet małych dzieci, wskutek wad wrodzonych, chorób przewlekłych, wypadków czy urazów. Bez względu na przyczyny niepełnosprawności jest ona poważnym problemem społecznym.

Dane z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności

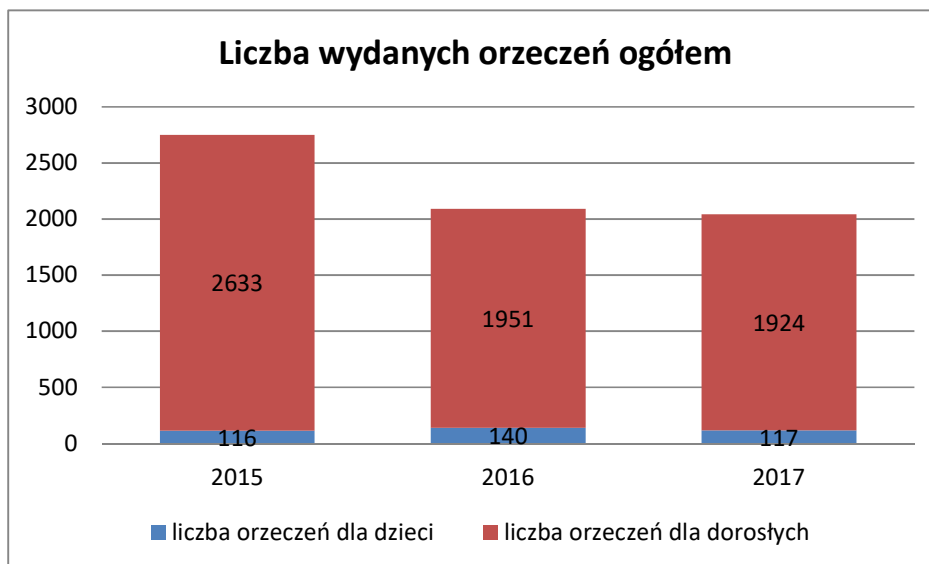
Orzecznictwo stwierdzające stopień niepełnosprawności prowadzone jest w Polsce w celach rentowych oraz pozarentowych. Pierwszym z nich zajmują się: Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz ministerstwa właściwe w sprawie organizacji służb mundurowych, takie jak Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwo Obrony Narodowej. Do celów pozarentowych orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydawane są przez powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności. W Jeleniej Górze orzecznictwem pozarentowym zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania O Niepełnosprawności, który działa w oparciu o statut, nadany Uchwałą Nr 541.LIX.2014 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 16 września 2014 r.

Analogicznie jak w przypadku danych ewidencji ludności, także w danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jeleniej Górze widać ścisłą korelację między wiekiem a niepełnosprawnością. W 2017 r. wydano 910 orzeczeń z określeniem stopnia niepełnosprawności dla osób w wieku powyżej 60 roku życia. Co roku ta grupa osób niepełnosprawnych stanowi największy odsetek wśród osób otrzymujących orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

Wykres nr 2. Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jeleniej Górze.

W 2017 r. wydano w Jeleniej Górze 2041 orzeczeń, w tym 117 orzeczeń dla dzieci i 1924 orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia. Liczbę orzeczeń wydanych w ostatnich latach dla osób dorosłych i osób przed 16 rokiem życia prezentuje poniższy wykres.

Wykres nr 3. Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jeleniej Górze.

Widoczny znaczący wzrost wydanych orzeczeń w roku 2015 wynika ze zmiany przepisów dotyczących kart parkingowych wydawanych dla osób niepełnosprawnych. W 2014 roku zostały zaostrzone kryteria wydawania kart co wiązało się z koniecznością uzyskania nowego orzeczenia nawet przez osoby, które takie orzeczenie już posiadały.

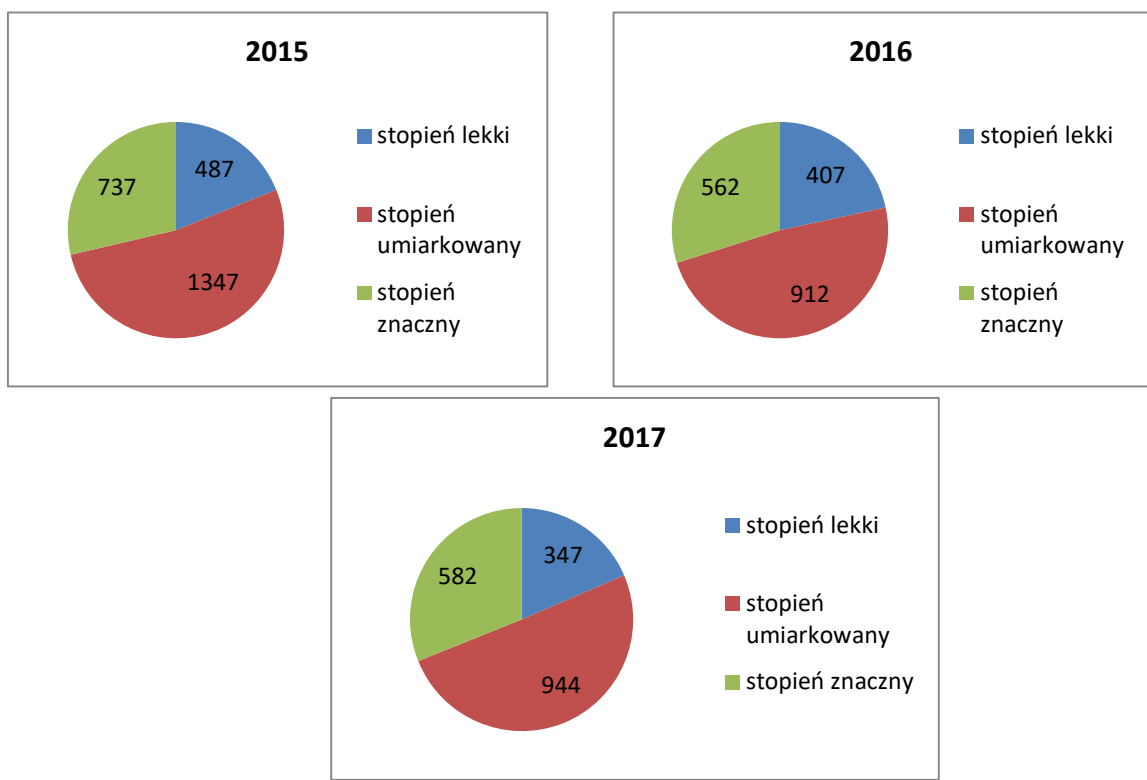

Wykres nr 4. Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jeleniej Górze.

Struktura orzeczeń dla mieszkańców Jeleniej Góry, ze względu na orzeczony stopień niepełnosprawności, pozostaje od kilku lat niezmienna. Największą ilość stanowią orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, kolejną grupą są orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Najmniej wydawanych jest orzeczeń o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Wykres nr 5. Struktura orzecznictwa z podziałem na orzeczone stopnie niepełnosprawności.

Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jeleniej Górze.

Pełniejszy obraz potrzeb osób niepełnosprawnych w Jeleniej Górze daje analiza deklарowanych powodów występowania z wnioskiem o orzeczenie do PZOON. Wnioskujący o wydanie orzeczenia od kilku lat, w pierwszej kolejności wskazywali znalezienie odpowiedniego zatrudnienia jako główny cel złożenia wniosku. Kolejne cele wskazywane przez wnioskujących to: potrzeba skorzystania z systemu środowiskowego wsparcia (usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych) i zasiłek pielęgnacyjny.

Tabela nr 2. Cel złożenia wniosku – dotyczy osób powyżej 16 roku życia.

Lp.	Cel złożenia wniosku	2015	2016	2017
1.	Odpowiednie zatrudnienie	611	587	589
2.	Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji/ korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych	408	444	420
3.	Zasiłek pielęgnacyjny	381	353	306
4.	Inne (np. ulgi komunikacyjne, podatkowe)	342	298	303
5.	Korzystanie z karty parkingowej	543	238	235
6.	Konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	117	107	167
7.	Uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej	9	5	12
8.	Szkolenie	0	6	3
9.	Zasiłek stały	0	0	0
	Razem	2 411	2 038	2 035

Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jeleniej Górze.

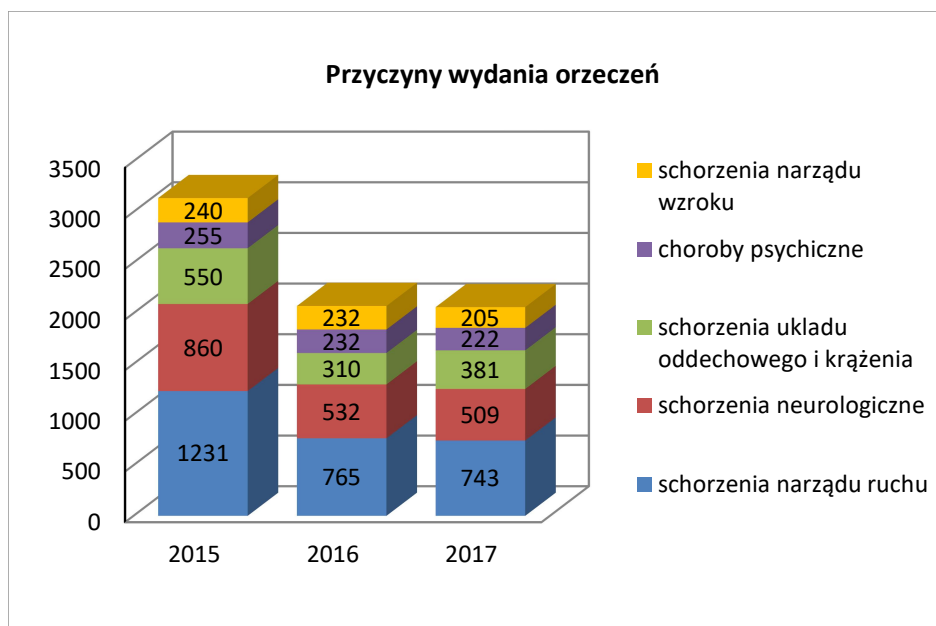
W przypadku przedstawicieli ustawowych, którzy wnioskowali o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dla osób poniżej 16 roku życia - 88 wybrało w 2017 r. jako cel podstawowy złożenia wniosku – zasiłek pielęgnacyjny. Statystykę w tym zakresie, uwzględniającą trzy ostatnie lata, przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 3. Cel złożenia wniosku – dotyczy osób poniżej 16 roku życia.

Lp.	Cel złożenia wniosku	2015	2016	2017
1.	Zasiłek pielęgnacyjny	85	87	88
2.	Zasiłek stały	14	29	21
3.	Inne (np. karta parkingowa, ulgi komunikacyjne)	18	13	13
	Razem	117	129	122

Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jeleniej Górze.

Najczęstszymi powodami orzekania o niepełnosprawności w Jeleniej Górze od kilku lat są schorzenia narządu ruchu, schorzenia neurologiczne, schorzenia układu oddechowego i krążenia, choroby psychiczne oraz schorzenia narządu wzroku .

Wykres nr 6. Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jeleniej Górze

Zaledwie 25% osób otrzymujących orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w 2017 deklarowało, że posiada zatrudnienie. Jednocześnie 16% z nich deklarowało wykształcenie podstawowe, 33% wykształcenie zasadnicze, 35% wykształcenie średnie. 13% to osoby deklarujące wykształcenie wyższe.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Jeleniej Górze

Osoba niepełnosprawna może być zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako:

- a) bezrobotny – to osoba, która posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.
- b) poszukujący pracy – to osoba, która oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.

Powiatowe Urzędy Pracy sporządzają dwa razy do roku sprawozdanie o niepełnosprawnych osobach bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu. Analizując sytuację bezrobotnych osób niepełnosprawnych, ujętych w ewidencji Urzędu należy pamiętać, że osoby te są zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy.

Na koniec grudnia 2017 r. w tut. Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 261 bezrobotnych niepełnosprawnych, w tym 110 kobiet:

- z Jeleniej Góry - 152 osoby, w tym 68 kobiet,
- z powiatu jeleniogórskiego – 109 osób, w tym 42 kobiety.

W grupie bezrobotnych niepełnosprawnych prawo do zasiłku posiadało 59 osób, w tym 34 kobiety (z Jeleniej Góry – 37 osób, z powiatu jeleniogórskiego - 22 osoby).

Tabela nr 4. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych osób niepełnosprawnych

Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2016r.		Stan na 31.12.2017r.		Dynamika XII 2016=100%	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
PUP	305	108	261	110	85,6%	101,9
<i>W tym:</i>						
Jelenia Góra	187	68	152	68	81,3%	100%
powiat jeleniogórski	118	40	109	42	92,4%	105%

Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Jeleniej Górze.

W porównaniu do stanu na 31 grudnia 2016 roku, liczba zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych uległa zmniejszeniu o 14,4 %.

Bezrobotni niepełnosprawni zarejestrowani na koniec grudnia 2017r. stanowili 8,7% ogółu zarejestrowanych. W powiatach wskaźnik ten osiągnął poziom:

- w Jeleniej Górze – 12,4%,
- w powiecie jeleniogórskim – 6,1%.

Tabela nr 5. Udział zarejestrowanych osób niepełnosprawnych bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych

Stan na	Liczba bezrobotnych ogółem	W tym bezrobotnych niepełnosprawnych	Udział bezrobotnych niepełnosprawnych do ogółu bezrobotnych	Niepełnosprawni poszukujący pracy, niepozostający w zatrudnieniu
31.12.2013	7 166	614	8,6%	65
31.12.2014	5 680	473	8,3%	53
31.12.2015	4 396	367	8,3%	36
31.12.2016	3 769	305	8,1%	25
31.12.2017	3 016	261	8,7%	17

Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Jeleniej Górze.

W ogólnej liczbie niepełnosprawnych bezrobotnych, zarejestrowanych na koniec grudnia 2017r., 57,9% stanowili mężczyźni. W Jeleniej Górze wskaźnik ten był niższy i osiągnął poziom 55,3%.

Zarejestrowanych poszukujących pracy osób niepełnosprawnych niepozostających w zatrudnieniu na koniec grudnia 2017 r. było 17 osób, w tym:

- z Jeleniej Góry – 12 osób,
- z powiatu jeleniogórskiego - 5 osób.

Nadal wśród osób niepełnosprawnych pozostających w ewidencji tut. Urzędu Pracy dominują osoby z orzeczonym lekkim stopniem niepełnosprawności – 66,7%.

W porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego, wskaźnik ten zmniejszył się o 7,4 pkt procentowego. Osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności stanowiły 5,0% i 28,3% z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Podobnie kształtowała się struktura bezrobotnych z Jeleniej Góry.

Tabela nr 6. Ilość zarejestrowanych bezrobotnych osób niepełnosprawnych w podziale na stopień niepełnosprawności.

Stopień niepełnosprawności	Stan na 31.12.2016r. PUP	Stan na 31.12.2017r.		
		PUP	Jelenia Góra	powiat jeleniogórski
Ogółem	305	261	152	109
<i>W tym:</i>				
Znaczny	12	13	7	6
Umiarkowany	67	74	43	31
Lekki	226	174	102	72

Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Jeleniej Górze.

Najliczniejszą grupę bezrobotnych niepełnosprawnych z Jeleniej Góry stanowiły osoby w wieku pow. 55 lat – 69 osób, tj. 45,4%.

Tabela nr 7. Struktura wiekowa bezrobotnych niepełnosprawnych.

Wiek	Stan na 31.12.2016r. PUP	Stan na 31.12.2017r.		
		PUP	Jelenia Góra	powiat jeleniogórski
18-24 lata	7	3	2	1
25-34 lata	19	26	14	12
35-44 lata	44	42	28	14
45-54 lata	62	68	39	29
Powyżej 55 lat	173	122	69	53
Razem	305	261	152	109

Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Jeleniej Górze.

Poziom wykształcenia bezrobotnych osób niepełnosprawnych z Jeleniej Góry nie uległ zmianie. Nadal dominują bezrobotni z niskim poziomem wykształcenia. Większość posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe – 48 osób (31,6%), a wykształcenie gimnazjalne i poniżej – 42 osoby (27,6%). Wyższe wykształcenie posiadało tylko 14 osób, tj. 9,2% ogółu niepełnosprawnych.

Tabela nr 8. Struktura wykształcenia osób niepełnosprawnych bezrobotnych.

Wykształcenie	Stan na 31.12.2016r. PUP	Stan na 31.12.2017r.		
		PUP	Jelenia Góra	powiat jeleniogórski
Wyższe	23	24	14	10
Policealne i śr. Zawodowe	52	50	32	18
Średnie ogólne	23	24	16	8
Zasadnicze zawodowe	101	83	48	35
Gimnazjalne i poniżej	106	80	42	38
Razem	305	261	152	109

Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Jeleniej Górze.

Nadal utrzymuje się wysoki wskaźnik osób oczekujących na pracę powyżej 12 miesięcy – pomimo zmniejszenia ogólnej liczby bezrobotnych niepełnosprawnych jest to 21,7% ogółu bezrobotnych niepełnosprawnych. W Jeleniej Górze najliczniejsza grupa, to bezrobotni niepełnosprawni, oczekujący na pracę od 1 do 3 miesięcy. To 50 osób stanowiących 32,9% badanej populacji.

Tabela nr 9. Czas pozostawania bez pracy osób niepełnosprawnych.

Czas pozostawania bez pracy	Stan na 31.12.2016r. PUP	Stan na 31.12.2017r.		
		PUP	Jelenia Góra	powiat jeleniogórski
Do 1 miesiąca	26	23	17	6
1-3 miesiące	84	72	50	22
3-6 miesięcy	46	48	29	19
6-12 miesięcy	43	41	23	18
12-24 miesięcy	45	27	15	12
Powyżej 24 miesięcy	61	50	18	32
Razem	305	261	152	109

Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Jeleniej Górze.

Najliczniejszą grupą wśród bezrobotnych osób niepełnosprawnych z Jeleniej Góry są osoby legitymujące się stażem pracy w przedziale 20-30 lat (23,7% badanej grupy).

Ze względu na rodzaj niepełnosprawności, wśród niepełnosprawnych bezrobotnych niezmiennie najpowszechniejsze były kłopoty zdrowotne związane z funkcjonowaniem narządów ruchu – 86 osób, tj. 33,0% ogółu tej populacji oraz z problemami neurologicznymi – 60 osób, tj. 23,0%.

Podobnie struktura kształtowała się zarówno w Jeleniej Górze, jak i powiecie jeleniogórskim.

Tabela nr 10. Rodzaje niepełnosprawności.

Rodzaje niepełnosprawności	31.12.2016r.		31.12.2017r.					
	PUP		PUP		Jelenia Góra		powiat jeleniogórski	
	ogółem	%	ogółem	%	ogółem	%	ogółem	%
Ogółem	305	100	261	100	152	100	109	100
<i>W tym:</i>								
Upośledzenie umysłowe	3	1,0	1	0,4	1	0,7	0	0
Choroby psychiczne	23	7,5	18	6,9	13	8,6	5	4,6
Zaburzenia, głosu, mowy i choroby słuchu	9	3,0	11	4,2	6	3,9	5	4,6
Choroby narządu wzroku	28	9,2	25	9,6	13	8,6	12	11
Upośledzenie narządu ruchu	96	31,5	86	33,0	49	32,2	37	33,9
Epilepsje	9	3,0	7	2,7	4	2,6	3	2,8
Choroby układu oddechowego i układu krążenia	29	9,5	24	9,2	11	7,2	13	11,9
Choroby układu pokarmowego	12	3,9	7	2,7	4	2,6	3	2,8
Choroby układu moczowo-płciowego	4	1,3	2	0,8	2	1,3	0	0
Choroby neurologiczne	59	19,3	60	23,0	35	23,0	25	22,9
Inne	30	9,8	19	7,3	14	9,2	5	4,6
nieustalone	3	1,0	1	0,4	0	0	1	0,9

Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Jeleniej Górze.

Zasoby Jeleniej Góry w obszarze wsparcia osób niepełnosprawnych

Infrastruktura wsparcia i rehabilitacji osób niepełnosprawnych

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej (art.7 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych). Miasto Jelenia Góra dysponuje szeregiem instytucji realizujących zadania z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Są nimi w szczególności:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności
- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Jeleniej Góry
- Powiatowy Urząd Pracy w Jeleniej Górze
- Narodowy Fundusz Zdrowia – Delegatura DOW w Jeleniej Górze
- Dzienny Dom Pomocy Społecznej
- Dom Pomocy Społecznej „Pogodna Jesień”
- Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Polskim Towarzystwie Walki z Kalectwem Oddział Terenowy w Jeleniej Górze
- Warsztaty Terapii Zajęciowej Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Jeleniej Górze
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Jeleniej Górze
- Miejskie Integracyjne Przedszkole nr 14
- Szkoła Podstawowa nr 8 (kształcenie zintegrowane)
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jeleniej Górze
- Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczy Architekton w Jeleniej Górze
- Zakład Aktywności Zawodowej „ROSA” Caritas Diecezji Legnickiej
- Organizacje pozarządowe wspierające osoby z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w tym Karkonoski Sejmik Osób Niepełnosprawnych, Jeleniogórskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych, Polski Komitet Pomocy Społecznej i inne.

Dostępność przestrzeni miejskiej

Miasto Jelenia Góra dąży do coraz lepszego dostosowania miejskiej przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska systematycznie realizuje prace mające na celu poprawę jakości nawierzchni ulic, ułatwiając poruszanie się osobom starszym i niepełnosprawnym. Likwidowane są krawężniki w ciągach dla pieszych. Powstają siłownie zewnętrzne dostosowane dla osób niepełnosprawnych – w 2017 r. przy ul. Osiedle Robotnicze oraz na Placu Tadeusza Kościuszki. Poprawia się funkcjonowanie sygnalizatorów na przejściach dla pieszych. Następuje systematyczna poprawa poziomu komunikacji miejskiej zarówno pod względem taboru autobusowego (na 75 pojazdów taboru MZK – 74 to autobusy niskopodłogowe, przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, oznakowane międzynarodowym piktogramem wózka inwalidzkiego) jak również infrastruktury w zakresie m.in. informacji dotyczącej rozkładu jazdy autobusów – poprzez druk dużą czcionką, publikacji na stronie internetowej MZK oraz w aplikacji mobilnej „jak dojadę”, zwiększenia dostępności przez odpowiednie oznakowanie wnętrza pojazdów (dostosowane dla osób słabowidzących), przeprowadzenia szkoleń kierowców z zakresu obsługi osób niepełnosprawnych i starszych, bezpłatnych przejazdów osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów. Zarówno dworzec PKP jak i PKS w Jeleniej Górze uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych.

Wzrasta ilość miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych na terenach będących w zarządzie miasta. Na 31 października 2018 roku łączna liczba miejsc postojowych dla uprawnionych osób niepełnosprawnych wynosiła 244 miejsca, w tym 75 w strefie płatnego parkowania – co stanowi 12 % wszystkich miejsc postojowych w strefie płatnego parkowania.

Budynki Urzędu Miasta są w coraz większym stopniu dostosowywane do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez m.in.: instalowanie wind, podjazdów, sygnalizacji dźwiękowej.

Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej Książnica Karkonoska odpowiada potrzebom osób starszych i niepełnosprawnych zarówno pod względem dostępności samego obiektu jak i oferty (zbiór audiobooków, zasoby Jeleniogórskiej Biblioteki Cyfrowej). Podobnie jest w Cieplickim Centrum Kultury „Przystań Twórcza”. Park wodny „Termy Cieplickie” jest w pełni dostępny dla osób z niepełnosprawnościami.

W celu zdiagnozowania dostępności naszego miasta dla osób niepełnosprawnych, dnia 30 czerwca 2017 r. zawarto Porozumienie z Fundacją Imago w ramach projektu pt. Monitoring działań jednostek administracji rządowej i samorządowej w województwie dolnośląskim w kontekście realizacji praw osób z niepełnosprawnościami i dostosowania do postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Realizacja projektu przewiduje m.in. ocenę

miejskich serwisów internetowych, budynków miejskich, przestrzeni publicznej miasta pod względem dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Monitorowaniem objęto budynki: Centrum Obsługi Klienta Urzędu Miasta Jelenia Góra, Szkoły Podstawowej nr 6, Cieplickiego Centrum Kultury „Przystań Twórcza”, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Obecnie oczekujemy na raport i rekomendacje dla Miasta Jeleniej Góry.

W zakresie działań skierowanych do turystów odwiedzających Jelenią Górę, będących jednocześnie osobami niepełnosprawnymi, Miasto Jelenia Góra wydało folder „Wędrówki Jeleniogórskim Traktem Śródmiejskim” przedstawiający najważniejsze zabytki w Mieście z określeniem ich dostępności dla osób niepełnosprawnych. Folder wydano w trzech wersjach językowych (niemieckiej, czeskiej i angielskiej), w łącznym nakładzie 25.000 egzemplarzy. Adresatami wydawnictwa są turyści oraz mieszkańcy Jeleniej Góry. Kolportaż folderów odbywa się w punktach informacji turystycznej na terenie Jeleniej Góry, powiatu jeleniogórskiego oraz poprzez Dolnośląską Organizację Turystyczną. Foldery dystrybuowane są podczas targów turystycznych w kraju i za granicą, a także podczas imprez kulturalnych, turystycznych i sportowych organizowanych na naszym terenie. Folder dostępny jest również na miejskiej stronie internetowej w zakładce Turystyka.

Dostępność przestrzeni miejskiej ma znaczenie podstawowe. Należyta troska o dostępność przestrzeni publicznej jest wyrazem dojrzałości i wrażliwości całej społeczności lokalnej. W zakresie dostosowania przestrzeni miejskiej do potrzeb i możliwości wszystkich mieszkańców Jeleniej Góry jest w naszym mieście jeszcze wiele do zrobienia. W pierwszej kolejności, Program DOMINO IV zakłada wykonanie diagnozy oraz opracowanie standardów dostępności dla Jeleniej Góry.

Działalność Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych

Przy Prezydencie Miasta Jeleniej Góry działa Społeczna Powiatowa Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, będąca jego organem opiniotwórczo-doradczym. Rada składa się z 5 osób – przedstawicieli środowisk osób niepełnosprawnych, ich organizacji i przedstawiciela Prezydenta Miasta Jeleniej Góry. Kadencja Rady trwa 4 lata.

W posiedzeniach Rady, zwoływanych przez jej Przewodniczącą, biorą udział jej członkowie, Kierownik Działu Rehabilitacji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze oraz przedstawiciel Wydziału Spraw Społecznych, Zdrowia i Organizacji Pozarządowych Urzędu Miasta. W 2017 roku Rada obradowała dziewięciokrotnie. Protokoły z posiedzeń Rady oraz roczne sprawozdania z jej działalności są publikowane na stronie internetowej miasta w zakładce *Dla Niepełnosprawnych*.

Do zakresu działania Rady należy:

- 1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do:
  - a) integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
  - b) realizacji praw osób niepełnosprawnych;
- 2) opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 3) ocena realizacji programów;
- 4) opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Jeleniogórska Rada ds. osób Niepełnosprawnych jest organizatorem corocznej, grudniowej konferencji z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych. Od kilku lat wraz z Prezydentem Miasta Jeleniej Góry organizuje konkursy „Jeleniogórzanin bez barier” i „Wolontariusz Roku”. Rada opiniuje uchwały Rady Miasta w zakresie podziału środków z PFRON będących w dyspozycji jeleniogórskiego MOPS.

Inicjatywy na rzecz osób niepełnosprawnych

Miasto Jelenia Góra podejmuje wiele inicjatyw i działań na rzecz poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych. W strukturze Urzędu Miasta Jelenia Góra zadania z zakresu problematyki osób niepełnosprawnych i starszych realizuje Wydziałowi Spraw Społecznych, Zdrowia i Organizacji Pozarządowych. Wydział podejmuje działania w kierunku aktywizacji, integracji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością. Służą temu różnorodne programy i projekty, z których priorytetowe znaczenie ma „Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych DOMINO III na lata 2014 – 2018”.

Od kilku lat miasto prowadzi akcję skierowaną w szczególności do osób niepełnosprawnych, starszych i samotnych pn. „Pudełko życia”. Projekt ten ma na celu zapewnienie wsparcia w sytuacji wystąpienia zagrożenia zdrowia i życia, podczas udzielania pomocy przez różnego rodzaju służby: medyczne, socjalne i inne. Zakłada umieszczenie wszystkich ważnych informacji o pacjencie w jednym miejscu. Pudełko może uratować życie każdemu, kto w chwili przyjazdu karetki nie jest w stanie podać podstawowych informacji o swojej chorobie, uczuleniach czy zażywanych lekach. Pudełka wraz z instrukcją są rozprowadzane bezpłatnie wśród zainteresowanych mieszkańców Jeleniej Góry przez pracowników Wydziału Spraw Społecznych, MOPS, ZUS.

W Mieście organizowane są półkolonie dla niepełnosprawnych dzieci i młodzieży. W 2018 roku partnerem miasta w tym zakresie był Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy Architekton. W okresie wakacyjnym odbyły się trzy dwutygodniowe turnusy, w ramach których

uczestnicy mieli zagwarantowany pobyt w nowo wyremontowanym, w pełni dostępnym dla osób niepełnosprawnych budynku oraz posiłki i atrakcyjny program (zajęcia sportowe, wycieczki, zajęcia artystyczne). W 2019 planuje się organizowanie półkolonii dwa razy w roku – w okresie ferii zimowych i letnich. Miejsca dla dzieci niepełnosprawnych zapewnione są również podczas półkolonii współfinansowanych przez Miasto a realizowanych przez organizacje pozarządowe i miejskie jednostki organizacyjne, m.in.: Aeroklub Jeleniogórski i MDK Muflon.

Niezmienne od kilkunastu lat w styczniu, Prezydent Miasta Jeleniej Góry wraz z Duszpasterstwem Osób Niepełnosprawnych przy Parafii pw. św. Jana Ewangelisty w Jeleniej Górze, organizują Spotkania Opłatkowe Osób Niepełnosprawnych.

Prezydent Miasta, za pośrednictwem Wydziału Spraw Społecznych, Zdrowia i Organizacji Pozarządowych, zleca w trybie konkursowym bądź tzw. małych grantów realizację szeregu zadań publicznych z zakresu wspierania działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Miasto współfinansuje m.in. Karkonoską Telewizję Integracyjną, Integracyjny Turniej Piłki Siatkowej na Siedząco, zajęcia sportowo-terapeutyczne dla dzieci ze spektrum autyzmu „Pływać każdy może”, Dni Drzwi Otwartych w WTZ, Integracyjne Impresje Plastyczne „Wspólnie w twórczy świat” i wiele innych.

Do innych ciekawych inicjatyw Miasta Jeleniej Góry należy zaliczyć organizację konkursu „Jeleniogórczanin bez barier”. Mieszkańcy naszego miasta co roku mają możliwość uhonorowania osoby niepełnosprawnej, przełamującej bariery i stereotypy dotyczące niepełnosprawności, tytułem „Jeleniogórczanina bez barier”.

Wydział Spraw Społecznych, Zdrowia i Organizacji Pozarządowych redaguje zakładkę dedykowaną osobom niepełnosprawnym w miejskim serwisie internetowym. Publikowane tam informacje obejmują m.in.: aktualności w zakresie spraw związanych z niepełnosprawnością, protokoły z posiedzeń Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych, wykaz instytucji i organizacji wspierających osoby niepełnosprawne.

Powyższa analiza sytuacji osób niepełnosprawnych w Jeleniej Górze, oparta m.in. na danych demograficznych, orzecznictwie Powiatowego Zespołu ds. Orzekania O Niepełnosprawności, statystykach Urzędu Pracy wraz z inwentaryzacją zasobów Miasta i przeglądem dotychczasowych działań zrealizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych stała się podstawą do sformułowania celów strategicznych Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych DOMINO IV na lata 2019-2024.

Założenia Programu

Miejsce realizacji Programu:

- Miasto Jelenia Góra

Adresaci Programu:

- Osoby niepełnosprawne
- Rodziny i opiekunowie osób niepełnosprawnych

Koordinator/realizator Programu:

- Miasto Jelenia Góra

Partnerzy Programu:

- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Narodowy Fundusz Zdrowia i placówki służby zdrowia,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Urząd Miasta Jelenia Góra
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta
- Miejski Zakład Komunikacyjny sp. z o.o.
- Państwowa Inspekcja Pracy
- organizacje pozarządowe zrzeszające osoby niepełnosprawne i działające na ich rzecz,
- pracodawcy,
- placówki oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze i zajmujące się kulturą, turystyką i sportem,
- jednostki i instytucje działające w sferze pomocy społecznej,
- jednostki organizacyjne wspierające działania na rzecz osób niepełnosprawnych

Źródła finansowania Programu:

- budżet Miasta Jeleniej Góry,
- środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- budżet Województwa Dolnośląskiego
- dotacje z budżetu państwa i państwowych funduszy celowych,
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej

CELE STRATEGICZNE **(cele operacyjne)**

1. Kształtowanie pozytywnego wizerunku osoby niepełnosprawnej

1.1. Kształtowanie wolnego od stereotypów wizerunku osoby niepełnosprawnej.

- promocja osiągnięć osób niepełnosprawnych
- promocja wydarzeń z udziałem osób niepełnosprawnych
- coroczne organizowanie konkursów Jeleniogórczanin bez barier oraz Wolontariusz Roku
- organizowanie festynów, imprez integracyjnych o tematyce dot. niepełnosprawności i z udziałem osób niepełnosprawnych
- organizowanie kampanii kształtujących wizerunek osoby niepełnosprawnej – współpraca z mediami w tym zakresie

1.2. Kształtowanie właściwych postaw społecznych sprzyjających realizowaniu praw osób niepełnosprawnych.

- organizowanie konferencji poświęconych problematyce praw osób niepełnosprawnych
- przeprowadzanie kampanii w mediach nt. praw osób niepełnosprawnych
- działania mające na celu ukształtowanie prawidłowych postaw wobec osoby niepełnosprawnej wśród dzieci i młodzieży – spotkania z osobami niepełnosprawnymi, zajęcia integracyjne, wykłady, uwzględnianie problematyki niepełnosprawności w treści programów wychowawczych szkół i przedszkoli itp.

Realizatorzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze i kulturalne

Wskaźniki:

- ✓ liczba zrealizowanych projektów z zakresu kształtowania wizerunku osoby niepełnosprawnej – liczba kampanii, konferencji, wydarzeń
- ✓ liczba zrealizowanych projektów z zakresu kształtowania właściwych postaw społecznych - liczba kampanii, konferencji, wydarzeń

2. Zwiększenie dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia

2.1. Informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach

- tworzenie systemu informacji dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin i opiekunów z wykorzystaniem różnych kanałów przekazu informacji w tym: punktów informacyjnych, radia, tv i internetu
- propagowanie idei dostępności przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, rodziców z dziećmi
- opracowanie standardów dostępności dla miasta

2.2. Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej

- przeprowadzenie diagnozy dotyczącej istniejących barier miejskiej przestrzeni publicznej Jeleniej Góry
- prowadzenie ewidencji obiektów użyteczności publicznej wg kryteriów dostępności dla osób z niepełnosprawnościami stopniowa
- likwidacja barier architektonicznych przestrzeni publicznej

2.3. Likwidacja barier w komunikowaniu się i transportowych

- przeprowadzenie diagnozy dotyczącej barier w komunikowaniu się i transportowych w miejskiej przestrzeni publicznej Jeleniej Góry
- informowanie o istniejących miejscach parkingowych dla osób niepełnosprawnych, rozbudowa sieci miejsc parkingowych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych, promowanie pełnego respektowania praw osób niepełnosprawnych w tym zakresie
- stała poprawa dostępności stron internetowych instytucji miejskich pod względem dostępności dla osób niepełnosprawnych
- stała poprawa infrastruktury komunikacyjnej oraz taboru komunikacji miejskiej pod względem dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Realizatorzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Miejski Zakład Komunikacyjny sp. z o.o., Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze, pracodawcy.

Wskaźniki:

- ✓ liczba udzielonych porad/informacji
- ✓ liczba przeprowadzonych badań ankietowych/analiz dotyczących dostępności
- ✓ liczba i zakres zlikwidowanych barier architektonicznych
- ✓ liczba miejsc parkingowych zastrzeżonych dla osób niepełnosprawnych
- ✓ liczba nowych/dostosowanych pojazdów komunikacji miejskiej

3. Stworzenie osobom niepełnosprawnym możliwości samodzielnego funkcjonowania

3.1. Poprawa sytuacji socjalno-bytowej osób niepełnosprawnych i ich rodzin

- udzielanie pomocy finansowej i materialnej dla osób niepełnosprawnych będących w trudnej sytuacji
- tworzenie mieszkań chronionych, treningowych dla osób niepełnosprawnych
- likwidacja barier architektonicznych w mieszkaniach osób niepełnosprawnych
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się, technicznych i transportowych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych
- realizacja uchwały Rady Miejskiej Jeleniej Góry w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkalnego zasobu Miasta w zakresie dotyczącym osób niepełnosprawnych (zamiana mieszkań, najem)

3.2. Zapewnienie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych

- zapewnienie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych
- zapewnienie funkcjonowania ośrodków wsparcia
- zapewnienie usług domów pomocy społecznej
- zbudowanie systemu wsparcia w postaci instytucji asystenta osoby niepełnosprawnej

3.4. Poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin

- zapewnienie w sytuacjach kryzysowych wsparcia psychologa, prawnika, pedagoga

Realizatorzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, placówki

oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze, pracodawcy.

Wskaźniki:

- ✓ kwota udzielonej pomocy finansowej
- ✓ liczba utworzonych mieszkań chronionych, treningowych
- ✓ kwota dofinansowania likwidacji barier
- ✓ liczba udzielonych usług opiekuńczych
- ✓ liczba udzielonych usług asystenckich

4. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do kształcenia i podnoszenia kwalifikacji

4.1. Zapewnienie oferty kształcenia integracyjnego na wszystkich poziomach kształcenia

- monitorowanie potrzeb edukacyjnych osób niepełnosprawnych
- wspieranie kształcenia specjalnego
- wspieranie działań na rzecz rozwoju kształcenia integracyjnego
- stwarzanie możliwości kontynuowania nauki dla absolwentów szkół specjalnych i integracyjnych
- zapewnienie osobom niepełnosprawnym udziału w warsztatach terapii zajęciowej
- umożliwianie dorosłym osobom niepełnosprawnym zdobycie odpowiedniego wykształcenia i przekwalifikowania się - zwiększającego szanse na podjęcie zatrudnienia (m.in. pomoc w uzyskaniu wyższego wykształcenia)

4.2. Zapewnienie udziału dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w zajęciach (półkoloniach, warsztatach) podczas ferii zimowych i letnich oraz zajęciach popołudniowych (w świetlicach)

- zapewnienie miejsc podczas półkolonii dla dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności
- współfinansowanie półkolonii i zajęć pozaszkolnych (świetlice) dla dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności

Realizatorzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze i zajmujące się kulturą, turystyką i sportem.

Wskaźniki:

- ✓ liczba oddziałów specjalnych i integracyjnych w placówkach edukacyjnych
- ✓ liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej
- ✓ liczba dzieci biorących udział w półkoloniach
- ✓ liczba dzieci biorących udział w zajęciach świetlicowych

5. Rozwój rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych

5.1. Tworzenie warunków do aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych

- wsparcie doradcze młodzieży niepełnosprawnej w podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych
- zorganizowanie giełdy pracy dla niepełnosprawnych poszukujących pracy i pracodawców
- zapewnienie doradztwa w zakresie poszukiwania pracy i podejmowania działalności gospodarczej
- organizowanie staży, szkoleń, warsztatów aktywizacyjnych
- współpraca z PIP w zakresie informowania osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach na rynku pracy

5.2. Tworzenie warunków do powstawania i utrzymania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych

- informowanie pracodawców o ulgach, zwolnieniach, dotacjach związanych z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych
- informowanie pracodawców o prawach osób niepełnosprawnych
- współpraca z Państwową Inspekcją Pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych
- zwrot kosztów przystosowania istniejących oraz tworzenia nowych miejsc pracy
- zwrot kosztów związanych z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych

Realizatorzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze, pracodawcy.

Wskaźniki:

- ✓ liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych
- ✓ liczba osób korzystających z doradztwa w zakresie poszukiwania pracy

- ✓ liczba staży, szkoleń, warsztatów

6. Wspieranie systemu rehabilitacji leczniczej

6.1. Współpraca w ramach zwiększenia dostępności do rehabilitacji leczniczej

- wczesne diagnozowanie zaburzeń rozwoju dziecka – działalność Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej
- wsparcie w zakresie organizowania szkoleń i doradztwa dla rodziców dzieci niepełnosprawnych
- stworzenie bazy informacyjnej o możliwościach rehabilitacji leczniczej w Mieście
- zapewnienie osobom niepełnosprawnym i ich opiekunom uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych
- rozbudowa wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego - wzrost dostępności sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych oraz środków pomocowych dla osób niepełnosprawnych
- objęcie programem gimnastyki korekcyjnej jak największej liczby dzieci i młodzieży

Realizatorzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze.

Wskaźniki:

- ✓ liczba wydanych orzeczeń przez Poradnię Pedagogiczno-Psychologiczną
- ✓ kwota dofinansowania turnusów rehabilitacyjnych/ liczba uczestników
- ✓ liczba osób korzystających z wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego
- ✓ liczba dzieci uczestniczących w zajęciach gimnastyki korekcyjnej

7. Kreowanie polityki społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych

7.1. Wspieranie i integrowanie organizacji działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych

- współfinansowanie i promowanie projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz osób niepełnosprawnych (otwarte konkursy ofert, „małe granty”)
- współpraca Miasta z organizacjami i Powiatową Społeczną Radą ds. Osób

Niepełnosprawnych w opracowywaniu programów i strategii w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych i osób starszych

- konsultacje w kwestiach dotyczących polityki Miasta w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym
- opiniowanie przez Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych podziału środków z PFRON

Realizatorzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, organizacje pozarządowe.

Wskaźniki:

- ✓ liczba dofinansowanych projektów organizacji pozarządowych w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych
- ✓ kwota dofinansowania projektów organizacji pozarządowych w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych
- ✓ liczba konsultacji, opinii

8.Promocja zdrowego trybu życia i aktywnego wypoczynku osób niepełnosprawnych

8.1. Organizowanie działań na rzecz zapobiegania niepełnosprawności (wynikających np. z wypadków drogowych, chorób zawodowych itp.)

- organizowanie wykładów, prelekcji na temat zdrowego stylu życia i profilaktyki zdrowotnej
- realizacja programów w zakresie polityki zdrowotnej
- działania zmierzające do zwiększenia dostępu do diagnostyki w zakresie chorób cywilizacyjnych powodujących lub mogących powodować niepełnosprawność

8.2. Stwarzanie warunków do regularnej aktywności fizycznej oraz turystyki osób niepełnosprawnych

- organizowanie, współfinansowanie i promowanie imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych z udziałem osób niepełnosprawnych
- rozwój infrastruktury sportowej na świeżym powietrzu dostosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów

- dostosowywanie istniejących placów zabaw do potrzeb dzieci niepełnosprawnych – integracyjne place zabaw

Realizatorzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Państwowa Inspekcja Pracy, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze i zajmujące się turystyką i sportem.

Wskaźniki:

- ✓ liczba wykładów, prelekcji
- ✓ liczba zrealizowanych programów profilaktyki zdrowotnej/kwota dofinansowania
- ✓ liczba utworzonych punktów infrastruktury sportowej i placów zabaw dostępnych dla osób niepełnosprawnych
- ✓ liczba projektów dedykowanych osobom niepełnosprawnym z zakresu sportu, rekreacji i turystyki

Monitoring i ewaluacja:

Monitoring i ewaluacja będą polegały na badaniu oraz analizie stopnia realizacji Programu. Do końca każdego pierwszego półrocza zostanie przygotowane przez Koordynatora Programu roczne sprawozdanie z jego realizacji w roku poprzednim. Będzie ono opracowane na podstawie sprawozdań cząstkowych złożonych przez realizatorów poszczególnych zadań. Sprawozdanie pokaże zadania wykonane przy realizacji poszczególnych celów oraz określi jakie efekty zostały osiągnięte. Sprawozdanie zostanie przedstawione Radzie Miejskiej Jeleniej Góry a następnie przekazane Wojewodzie Dolnośląskiemu. Roczne sprawozdania będą publikowane na stronie internetowej miasta Jelenia Góra.

Podsumowanie

Osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania na zasadzie równości z praw ustanowionych dla ogółu obywateli. Należy pamiętać, że wszelkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być podejmowane z poszanowaniem suwerenności jednostki i jej prawa do dokonywania samodzielných wyborów życiowych.

Program DOMINO IV wyznacza priorytetowe kierunki działań wynikające z aktualnej sytuacji osób niepełnosprawnych w naszym Mieście i ma przyczynić się do sukcesywnej poprawy jakości życia tych osób w Jeleniej Górze.